

До 110-річчя від дня народження С.М. Кожевникова

Відомий вчений в області механіки і теорії механізмів, член-кореспондент Академії наук УРСР (1951 р.), професор (1942 р.). Заслужений діяч науки УРСР (1976 р.). Лауреат Державної премії СРСР (1968 р.) – за участь у створенні і широкому впровадженні в промисловість гами високопродуктивних універсальних станів прокатування труб з комплексом нових механізмів.

Сергій Миколайович Кожевников народився 23 вересня 1906 року у м. Катеринослав (нині м. Дніпро) у сім'ї робітника – токаря металургійного комбінату. У 1922 р. він закінчив Катеринославську класичну гімназію.

У 1922–1925 рр. Кожевников був учнем слюсаря фабрично-заводського училища при Дніпропетровському металургійному заводі, а коли закінчив навчання в училищі, вступив на підготовче, згодом – на фізико-технічне відділення на механіко-математичну спеціальність Московського індустріально-педагогічного інституту, який закінчив у 1930 р.

З 1930 до 1934 рр. С.М. Кожевников – аспірант кафедри технічної механіки, працював асистентом та очолював лабораторію кафедри деталей машин та опору матеріалів цього ж інституту. Пізніше (1934–1943 рр.) він викладав у Московському авіаційному інституті, з 1942 р. – завідувач кафедри.

У 1937 р. С.М. Кожевников отримав науковий ступінь кандидата технічних наук за сукупністю робіт в області динаміки металорізальних верстатів; у 1940 р. захистив докторську дисертацію в Московському вищому технічному училищі (МВТУ) ім. Баумана на тему: "Динаміка нестационарних процесів у машинах". У 1944–1960 рр. він завідував кафедрою теорії механізмів Дніпропетровського металургійного інституту, у 1960–1962 рр. – відділом Інституту чорної металургії АН УРСР.

З 1962 до 1968 рр. С.М. Кожевников очолював кафедру теорії механізмів і машин і теоретичної механіки Київського інституту інженерів цивільної авіації, 1968–1971 рр. – завідував кафедрою опору матеріалів Української сільськогосподарської академії. Одночасно з 1970 до 1977 рр. він завідував сектором (потім відділом) теорії машин і механізмів Інституту геотехнічної механіки АН УРСР.

Протягом 1978–1988 рр. С.М. Кожевников працював в Інституті механіки АН України на посаді керівника відділу машин і механізмів. У 1983 р. як один із засновників Міжнародної федерації з теорії механізмів і машин (IFToMM) був обраний її почесним членом.

С.М. Кожевников заклав основи принципово нового наукового напрямку – нестационарної динаміки машин із реальними фізичними властивостями ланок приводу (нелінійними характеристиками, пружністю) у гідравлічних, електричних та інших підсистемах. Вчений здійснив вагомий внесок у розвиток теорії структурного аналізу і синтезу механізмів, біомеханіку, експериментальні методи дослідження динаміки важких машин, кінематику та інші розділи механіки машин.

У 1949 р. вийшло перше видання підручника С.М. Кожевникова з теорії механізмів, який перевидавався чотири рази не тільки рідною, але й польською, чеською, угорською та китайською мовами. У 1950 р. уперше опубліковано довідник "Механізми", де описано понад 2500 механізмів.

Професор С.М. Кожевников був членом Вченої ради з теорії машин і робочих процесів АН СРСР. Основні його праці стосуються проблеми механізації й автоматизації металургійного виробництва, динаміки перехідних процесів у машинах, синтезу епіциклічних передач, кулачкових і просторових механізмів; створив методику розрахунку перехідних процесів у пневматичних і гідравлічних системах важких машин.

С.М. Кожевников нагороджений двома орденами Трудового Червоного Прапора (1949,

1953 рр.), Почесною грамотою Президії Верховної ради УРСР (1986 р.). Ним підготовлено 80 кандидатів і сім докторів наук; опубліковано понад 550 наукових праць, у тому числі 14 монографій.

Керівник Дніпропетровської та Київської філій Всесоюзного семінару з теорії механізмів і машин, мав 85 авторських свідоцтв на винаходи, 20 іноземних патентів.

С.М. Кожевников підтримував ділові та дружні стосунки з науковцями Харківського політехнічного інституту. Згідно даних Інституту архівознавства Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського, він листувався з відомими вченими ХПІ: О.А. Грунауером, Я.Л. Геронімусом, Л. І. Штейнвольфом та інш.

С.М. Кожевников був членом редакційної колегії республіканського міжвідомчого науково – технічного збірника "Динаміка та міцність машин". Заслужений діяч науки і техніки, член-кореспондент Національної академії наук України О. М. Боголюбов, який був випускником та викладачем з теорії машин і механізмів нашого інституту, написав зі співавторами книгу "Сергей Николаевич Кожевников. 1906-1988" (Москва: Наука, 1998. – 236 с.).